

S p o r e d

slavnostne telovadne akademije
Ljubljanskega Sokola

prirejene v proslavo 60. obletnice rojstva
in 40 letnice sokolskega delovanja

brata dr. Viktorja Murnika

v soboto, dne 24. marca 1934. ob 20. uri
(8. uri zvečer) in ponavljane v nedeljo,
dne 25. marca 1934. ob 15. uri (3. uri pop.)
obakrat v veliki dvorani hotela »Uniona«

I.

1. Karel Jeraj: Slavnostna koračnica jugoslovenskega Sokola, poklonjena društvu ob 70 letnici
2. Starejši člani: D. Jenko: »Naprej«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1919.)
3. Proste vaje:
 - a) članov za zlet l. 1904. (izvajajo člani)
 - b) izbranih telovadcev za zlet l. 1904. (izvajajo člani)
 - c) članov za zlet l. 1930. (izvajajo člani)
 - č) članic za zlet l. 1912. (izvajajo članice)
 - d) članic za zlet l. 1922. in 1930. (izvaja ženski naraščaj)
 - e) članov in članic, jubilejne vaje iz l. 1923. (izvaja moška in ženska deca)
4. Ženski naraščaj: M. Vilhar: »Po jezeru«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1921.)
5. Člani: Vaje na konju na šir
6. Članice in člani: Valček iz Gounodove opere »Faust«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1913.)
7. Članice in člani: Barkarola iz Offenbachove opere »Hoffmannove pripovedke«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1913.)
8. Moška deca: »La Marseillaise«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1920.)

II.

9. Dr. Josip Čerin: »Sokolska moč«, jubilejna koračnica, poklonjena društvu ob 70 letnici
10. Člani: Vaje na drogu
11. Člani: Chopin: Poloneza op. 40., št. 1., telovadni ples (prvič izvajan l. 1929.)
12. Moški naraščaj: Koračnica iz Bizetove opere »Carmen«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1923.)
13. Člani: Beethoven: »Turška koračnica«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1924.)
14. Moški naraščaj: Preskoki čez konja na šir
15. Člani: Mendelssohn: Šcherzo op. 16., št. 2, telovadni ples (prvič izvajan l. 1930.)
16. Članice: Chopin: Valček op. 64., št. 1
17. Člani: Zajc: »U boj!«, telovadni ples (prvič izvajan l. 1923.)

Vse točke spremlja pri klavirju oziroma izvaja samostojno prof. drž. konservatorija brat **M a r j a n L i p o v š e k**

Nekaj o Murnikovih telovadnih skladbah

Današnja telovadna akademija ima namen pokazati najvažnejše telovadne skladbe našega jubilarja brata dr. Viktorja Murnika. Murnik, ki je prvi na slovanskem jugu oznanjal in širil pravo sokolsko misel ter zgradil temelj, na katerem stoji in se razvija vse jugoslovensko Sokolstvo, je tudi prvi in največji naš skladatelj telovadnih skladb.

Popolnoma samostojno, brez kakšnega vpliva od koderkoli, je Murnik začel že sredi prvega desetletja tega stoletja s tem, kar se je pozneje imenovalo in se še danes neredko imenuje ne čisto dobro »ritmična telovadba«. Osnovni je nov način izvajanja in sestavljanja prostih vaj in ustvaril čisto našo »ritmično telovadbo«.

Posebne, svojevrstne lepote je način, kako Murnik v svojih skladbah izraža globoka čustva ali podaja dramatične prizore. Krasná arhitektonika skladb, popolna skladnost med gibi udov istega telovadca in njim harmonija z drugačnimi gibi soizvajalcev, presenetljivi prenos iz ene, rekli bi, telovadne melodije v drugo, mnogoličnost in pestra izrazitost gibov in obenem njih prirodnost dajejo izvajalcem prijeten občutek, tako da jih radi delajo in vedno iznova delajo, gledalcem pa v velik estetičen užitek, tako da je na javnih nastopih neredek pojav, da občinstvo zahteva ponovitev. Gibi so čisto telovadni, Murnik ne porablja nobene mimike ali pa, če hočete, ima mimiko povse svoje vrste. Vse mu je globoko v notranjosti ritmično občuteno gibanje.

Glasbena kompozicija je Murniku nekakšen libreto, ki ga predločuje z gibi. Pri nekaterih skladbah mu je to obenem tudi besedilo kompozicij: »Naprej!«, »U boj!« itd.). Tu predločuje tako rekoč dvojni libreto.

Točke 2, 8,
17 in 13
sporeda

Na današnji spored dane telovadne skladbe himen »Naprej!« in »Marseljeze« in koračnic »U boj!« in »Turske koračnice« imajo podobne motive, to je: zbiranje junakov za boj, boj sam, žrtve boja, žalost in v to vpletene lirčne odstavke: slovo od matere, ljubice itd. Murnik prikazuje vse to z dramatično silo, toda v vsaki teh skladb drugače, na svoj poseben značilen način. Prav tako je z ognjevitim temperamentom v skladbi na koračnico iz opere »Carmen« prikazana z elegantnimi poskoki, umiki in napadi borba toreadorja v areni. Enako živahna je skladba za »Polonozo«.

Točke 4, 6,
7 in 16
sporeda

Kakor so te skladbe predvsem dramatično krepke, tako so predvsem liričnega značaja: »Po jezeru«, valček iz opere »Faust«, »Barka ča« iz Hoffmannovih pripovedk in Chopinov valček. Posebno pa se nam kot velik mojster pokaže Murnik v skladbi na Menuetsohnov Scherzo. Glasbena kompozicija tako rekoč kar vidiš na odru. Glasbena skladba je ena izmed Mendelssohnovih tako zvanih »škratelskih komadov«. Skratiti sedaj stopicajo, sedaj se prekopicavajo, sedaj složno rajajo, sedaj se vesejo bore med seboj.

Točki 3. a)
in 3. b)
sporeda

Murnikove skladbe so fiziološko tako izdatne, pa vendar ne izčrpavajo moči, ampak vse tejo prijetno poživljajo in čvrstijo. Dasi so večinoma tehnično težke, se jih vendar telovadci, celo začetniki nauče jako hitro. Zahvaliti se je za to posebni metodi pouka in vadbe, ki jo je izobrazil Murnik v teku let. Koliko je dala svoj čas opraviti vadba tako preprostih vaj, kakor so bile splošne proste vaje članov za vsesokolski zlet v Ljubljani l. 1904. Tako zvane »proste vaje izbranih telovadcev«, ki so se na zletu 1904. izvajale brez godbe in brez štetja, pa so se takrat smatrale za nekaj posebno težkega, zlasti glede na skladnost izvajanja. Izvajalo jih je samo 20 najboljših slovenskih telovadcev iz več društev. Danes se jih slabši telovadci morejo naučiti v nekaj minutah in kakšen napredek se kaže proti njim že v splošnih prostih vajah članstva za vsesokolski zlet v Beogradu l. 1930. Dočim so bile splošne proste vaje l. 1904. sestavljene še popolnoma po starem načinu (hitri, kratki, »sekani« gibi, daljše »drže«), pa kažejo vaje izbranih telovadcev iz l. 1904. že prve početeke Murnikovega novega načina sestavljanja in izvajanja vaj: »spajanje« gibov raznih smeri, daljše gibe, krajše drže. Prvo osnovo novega načina je Murnik teoretično izrazil že v »Slovenskem Sokolu« l. 1906., kjer govori o »daljši poti« s prehodom iz ene ravnine v drugo s »spajanjem gibov raznih smeri, pa tudi že o »zakroževanju gibov z »loki ob najkrajši poti« pri prehodih v tako zvane čelne ali bočne kroge iz položajev zunaj ploskve teh krogov. Pozneje je take loke in kroge »ob krajši poti« imenoval kratko »bokle« kroge in loke. Prej so se gibi pri prostih vajah izvajali samo kar najhitreje, z njimi doseženi položaji pa »držali« dalj časa. Murnik je uvedel različno hitrost gibov, menjavanje počasnejših, hitrejših in kar najhitrejših gibov, naraščajočo in posušajočo hitrost gibov, drže pa omejil na pravo mero. S tem in pa s spajanjem gibov raznih smeri, z boklimi loki leži, s ploskimi (v ravni ploskvi) in boklimi (štočasitimi) loki in krogi podležiti itd. je bila omogočena ogromna množina novih kombinacij in se je izredno povečala izraznost gibov, kar se posebno kaže v Murnikovih »telovadnih plesih«, kakor imenuje svoje telovadne skladbe. Murnik je naš telovadni klasik. Dal nam je skladbe, ki bodo vedno ostale lepe ter ti postajajo tem lepše, čim bolj se poglobljaš vanje.

Točka 3. c)
sporeda

Načelnstvo